

Det kongelige kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2006/3731 ORG-IF-KST
Arkivkode:
008

Dato:
29.09.2006

Høring av NOU 2006:08 - Oversendelse av høringsuttalelse fra Direktoratet for naturforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning (DN) viser til brev fra Kunnskapsdepartementet (KD) datert 05.05.06 vedr. høring av NOU 2006:8 Kunnskap for fellesskapet, avgitt til KD 31.03.06.

Det er svært positivt – og på høy tid – at det utarbeides en egen NOU om universitetsmuseenes situasjon.

DN registrerer at Roganutvalget har lagt ned et omfattende og grundig arbeid med utredningen. I det store og hele ser DN positivt på forslagene som er framlagt gjennom utredningen. Når det gjelder tilknytningen til universitetene, støtter vi imidlertid anbefalingene som er gitt av mindretallet. Det er snarere behov for å styrke og videreutvikle integreringen mellom universitetene og museene enn å gi dem en løsere tilknytning koblet til randsonestitusjoner.

Ytterligere begrunnelse for dette standpunktet og øvrige merknader følger i vedlagte notat.

Vi ønsker lykke til i det videre arbeidet med utredningen og oppfølgingen av denne.

Med hilsen

Heidi Bente Hoel e.f.
Fung. Direktør for Organisasjonsavdelingen

Kristine O. Stene

Vedlegg

1 NOU 2006:08 - Kunnskap for fellesskapet - Høringsuttalelse

Notat

Fra: Direktoratet for naturforvaltning

Til: Kunnskapsdepartementet

Dato: 29.09.2006

NOU 2006:8 Kunnskap for fellesskapet – Høringsuttalelse fra Direktoratet for naturforvaltning

Kap 4 Samlinger og samlingsforvaltning

Kap. 4 beskriver godt en situasjonen som har vært under utvikling lenge, med systematisk nedbygging av Universitetsmuseene (f eks de naturhistoriske), jfr. Riksrevisjonens gjennomgang i 2002-03. Nedbyggingen innebærer færre teknisk ansatte, lite vekt på konservering og nyaksjesjoner av samlinger, og delvis også færre vitenskapelig ansatte som dessuten i avtakende grad har vært integrert i undervisning og forskning. Denne trenden har nok i naturhistorisk sammenheng koblinger til den påtakelig lave offentlige interessen for bl.a biologisk mangfold, systematikk og bestandsovervåking i norsk forskning og ressursbruk, i alle fall siden 1980-tallet. Dette har vært en ond sirkel der mindre fokus på de nevnte forskningsgrenene har ført til mindre interesse for å benytte samlingene til ny forskning, noe som igjen har ført til svakere rekruttering av studenter og forskere som har benyttet samlingene i sitt arbeid, og dermed påfølgende nedprioriteringer i samlingsforvaltningen.

Disse skjevhetene lar seg i liten grad rette opp ved hjelp av handlingsplaner, flere rapporteringsrutiner, målindikatorer og resultatindikatorer. Det grunnleggende grepet som må foretas er å øke samfunnets bevilgninger til forskning, utdanning og utredning som er basert på museumssamlingene. På denne måten oppnår man at samlingene blir mer aktivt brukt. Dette er noe som igjen vil øke behovet for konserveringskompetanse, samlingsforvaltning og opprettelse av relevante stipendiat- og forskningsstillinger. Det er dermed naturlig at universitetsmuseene fortsatt må være integrert i universitetenes øvrige vitenskapelige arbeid, herunder også undervisning, og at det ikke dannes noe kunstig skille mellom instituttens aktiviteter innen forskning og utdanning, og museenes aktiviteter som en slags "formidler" av kunnskap og utstillinger.

Konklusjonene på side 22 i kap. 4 støttes fullt ut når det er tale om konserveringskompetanse: "Kapasiteten er for liten. Det bør opprettes stillinger som kan tillegges oppgaver innenfor bevaring og magasinforvaltning under ledelse av erfarne, fagutdannede konservatorer."

Museumsprosjektet har betydd svært mye for systematisering og tilgjengeliggjøring av de naturhistoriske samlingene. Hovedkonklusjonene fra gjennomgangen av Museumsprosjektet ("NIFU STEP") er meget vesentlig for veien videre, særlig at registreringsarbeidet må fullføres, at

en styringsstruktur for permanent drift må på plass, og at det utvikles gode rutiner for kvalitetssikring av materialet i museenes databaser. Kritikken om at prosjektet så langt har hatt for lite fokus på bruker- og publikumsvennlighet støttes også fullt ut, og dette bør det gjøres noe med. Artsdatabankens uttalelse om at ressurstilgangen til universitetsmuseene må økes dersom de skal være i stand til å realisere potensialet som kunnskapskilde for forvaltningen støttes også.

Kap 5 Formidling

Utvalgets foreslåtte tiltak for å styrke museenes formidling er forslag også DN mener er svært viktige. Herunder er det viktig å prioritere barn og unge som målgruppe, fortrinnsvis i samarbeid med skoleverket. Ved et skolebesøk når en alle elever i klassen, uansett bakgrunn og motivasjon.

Skriftlig informasjon på vegg eller monterer kan fort bli "kjedelig" for dagens publikum, ikke minst de yngste målgruppene. Vi er dessuten i stor grad overmettet på fancy nettsteder. Nettsider og øvrig digital formidling må dermed være svært spennig og annerledes dersom de skal fange unge nettbrukeres fascinasjon.

I tillegg til utstillinger (tradisjonelle og interaktive) og internett, er det derfor viktig å trekke fram den positive effekten den direkte, muntlige formidlingen gjennom museumsguider/-pedagoger kan ha. Omorganisering av stillinger slik at formidlingsandelen blir svekket (jfr 5.4.2) er ikke vegen å gå. Det er heller ikke gitt at stillingskombinasjonen forsker/formidler er optimal. Forelagte tall (boks 5.5) som viser at kun halvparten av skoleklassene fikk omvisning/ledet undervisningsopplegg er uheldig. Vi tilrår derfor at det ved hvert av museene opprettes rene formidlingsstillinger med personell som kan bidra til å *engasjere* og *berøre* tilhørere og å *levendegjøre* tema innen natur, kultur, biologisk mangfold. Dette kan faktisk også vekke en interesse som kan positiv effekt på søkingen til realfag! Det kan også vurderes hvorvidt denne type personell kan gjøre seg nytte av uteområder i tillegg til formidling inne i samlingene (naturveiledning) for å gi en bred tilnærming til et gitt tema.

Det påpekes i utredningen at museene nok har mer å hente på et tettere samarbeid, både mellom universitetsmuseene og andre typer museum. DN har et tett samarbeid med 14 nasjonalparksentre med formidlingsoppgaver ifm nasjonalparker/verneområder, friluftsliv og en del andre tema knyttet til natur og biologisk mangfold. Vi tror et samarbeid mellom museene og denne type informasjonssenter kunne gagne begge parter, f.eks når det gjelder utveksling av temporære utstillinger, utlån av gjenstander, kompetanse- og kunnskapsutveksling etc.

Vi er for øvrig enige med utvalget i at besøk ved universitetsmuseene bør være gratis for alle, med den følge at det må kompenseres for inntektsbortfallet. Tiltaket vil sannsynligvis ha positiv effekt i form av økt besøk og bredere sammensatt besøkergruppe. Denne effekten vil i et samfunnsperspektiv – etter alt å dømme – være mer betydelig enn inntektsbortfallet.

Kap 6 Forskning og utviklingsarbeid

Direktoratet støtter i hovedsak de vurderinger og forslag som utvalget kommer med. Det er svært viktig at det drives forskning knyttet til museenes samlinger, og vi vil særlig understreke den store verdien av lange tidsserier med data som inneholder viktig informasjon om utvikling og endringer i natur- og ressursgrunnlaget. Dette har stor betydning for å kunne studere årsaker og prosesser knyttet til både naturlige og menneskeskapt påvirkninger og endringer i naturen. Vi er også enig med utvalget i at koblingen og integreringen mellom FoU og FoU-strategier ved museene og det øvrige universitetsmiljøet bør utvikles bedre.

Vi vil også peke på det store potensialet som bør ligge i fler- og tverrfaglig forskning på tvers av disiplinergrensene mellom naturhistorie og kulturhistorie ved universitetsmuseene. Dette er et område som er viktig både for naturforvaltningen og kulturminneforvaltningen, og som også er prioritert innenfor forskningsprogrammer i Norges forskningsråd (eks Landskap i endring). Vi kan imidlertid ikke se at dette er omtalt i utredningen.

Kap 7 Kulturminneforvaltning og naturforvaltning

Direktoratet støtter utvalgets anbefalinger om at universitetsmuseene bør samarbeide om å tilrettelegge informasjon om Norges biologiske mangfold med utgangspunkt i de naturhistoriske samlingene. En slik styrking er både riktig og nødvendig dersom miljøforvaltningen skal kunne vurdere måloppnåelse i forhold til 2010-målet om å stanse tapet av biologisk mangfold. 2010-målet er dessuten såpass sentralt at det hadde fortjent en egen omtale.

Dokumentasjon, sammensetning og utvikling av det biologiske mangfoldet er sterkt prioritert i dokumentet "Miljøverndepartementets kunnskapsbehov 2005 – 2009", og universitetsmuseene er helt sentrale leverandører av grunnlagsdata for Artsdatabanken, som ble opprettet i Trondheim i 2004. Videre innenfor taksonomi og systematikk knyttet til universitetsmuseene.

I kap. 7.5 gis det en god gjennomgang av en del av de internasjonale forpliktelsene som Norge har gjennom vårt medlemskap i relevante internasjonale konvensjoner og avtaler. Svært mange av konvensjonene og avtalene pålegger medlemsstatene å opprettholde en god kunnskap om det biologiske mangfoldet, utviklingen av dette over tid samt intensiv og ekstensiv overvåking. Særskilte arbeidsprogrammer knyttet til trua arter og biotoper, og til invasive arter er sentrale. Mye av kunnskapsgrunnlaget som dette arbeidet er avhengig av må nødvendigvis komme fra museumssamlingene, samt gjennom aktiviteter som er utgått fra museene. Det er derfor helt sentralt, slik utredningen også peker på, at slik informasjon gjøres tilgjengelig for forvaltningen. Det er også vesentlig at Naturhistorisk Museum i Oslo, som er utpekt som nasjonal node i *Global Biodiversity Information Facility* (GBIF) for perioden 2005-08, utvikler gode samarbeidsrelasjoner både med Artsdatabanken og med den sentrale naturforvaltningen i Norge.

Anbefalingene fra Utvalget på side 53 støttes fullt ut, særlig punktet om at "Universitetsmuseene bør ha fokus på å sikre taksonomisk kompetanse og å videreutvikle de naturhistoriske samlingene". Vi vil påpeke at Kunnskapsdepartementet bør ta et særskilt ansvar for å bygge opp og utvikle denne type kompetanse.

Kap 8 Organisering og økonomi

Direktoratet støtter de fire første anbefalingene som er gitt av et samlet utvalg.

Når det gjelder tilknytningen til universitetene, støtter vi de anbefalingene som er gitt av mindretallet. Dette fordi forslaget om å fristille museene i større grad fra universitetenes øvrige virksomhet vil være ødeleggende for den nødvendige integreringen som bør finnes både mellom forskning og vitenskapelige samlinger, mellom formidling og samlinger, og mellom utdanning og samlinger.

Universitetsmuseene bør fortsette som aktive deltakere i det brede, tverrfaglige kunnskapsnettverket som finnes ved universitetene. Det er snarere behov for å styrke og videreutvikle integreringen mellom universitetene og museene enn å gi dem en løsere tilknytning koblet til randsonestitusjoner. Den siste forskningsmeldingen peker også på at en snarere bør utvikle samarbeidet mellom instituttsektoren og universitetene enn å opprette nye

randseineinstitusjoner. Dette er særlig relevant i Trondheim der en har et sterkt biologisk fagmiljø knyttet til bl.a NINA, NTNU og NTNU Vitenskapsmuseet, og der en samlet strategisk satsing innenfor biologisk mangfold og bevaringsbiologi knyttet til disse institusjonene vil være av stor interesse og betydning for både Direktoratet for naturforvaltning og Artsdatabanken.